

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 4 **2026**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 5 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 5

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 5

TOШKENT-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№5 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-5>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudonazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением № 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

FILOLOGIYA

1	Svetlana Safarova Satimovna. XORAZM VOHASINING QUYI VOLGA VA JANUBIY SIBIR HUDUDLARI BILAN MADANIY ALOQALARINING TARIXIY MANBALARDA VA TADQIQOTLARDA AKS ETISHI.....	7
2	Yaqubova Shahribonu Davron qizi. HUQUQIY HUIJATLAR TARJIMASIDA ANIQLIK MASALASI.....	13
3	Matyakubov Hakimboy Xamidjonovich. OLAMNING ONOMASTIK MANZARASINI TADQIQ ETISHDA MAKON NOMLARINING STRATIGRAFIK (QATLAMLANISH) TABIATINI ANGLASH.....	15
4	Jabborova Dilnavoz Allaberganovna. MUNIS IJODIDA AN'ANAVIYLIK VA NOVATORLIK.....	19
5	Ёриева Зарифа Хамраевна. ЖОН СТЕЙНБЕК ВА УЛУҒБЕК ХАМДАМ НАСРИДА ЗАМОН-МАКОН МОДЕЛИ ВА ШАХС РУҲИЯТИНИНГ КЕНГҚАМРОВЛИ БАДИИЙ ТАЛҚИНИ.....	23
6	Narziyeva Inobat Zoirovna. O'ZBEK ADABIYOTIDA KICHIK YOSHDAGI BOLALAR OBRAZINING PSIXOLOGIK TALQINI.....	27
7	Karimova Shaxnoza Karimovna. Atoyeva Zarinabonu Yigitali qizi. MODERNISTIK SHE'RIYATDA ANAFORANING BADIY VAZIFALARI.....	31
8	Алламуратова Гулсанем Жалгасбаевна. ЯДЕРНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ИДИОСТИЛЯ: КОРПУСНЫЙ АНАЛИЗ ПОЭТИКИ БАЛЬМОНТА И БРЮСОБА.....	36
9	Шамсутдинова Галия Шамилевна. КЛАССИФИКАЦИЯ НАЗВАНИЙ ЖИЛИЩ В ХОРЕЗМЕ.....	42
10	Yakubova Matluba Tajibayevna. NEMIS - O'ZBEK MAQOLLARINING TARJIMA MUAMMOLARI VA EKVIVALENTLIK MASALASI.....	46

TARIX

1	Babadjanov B. "O'ZBEKISTON SIYOSIY PARTIYALARINING GENEALOGIYASI VA SIYOSIY-G'OYAVIY ASOSLARI".....	51
2	Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li XIVA XONLIGI QOZILIK HUIJATLARIDA YER OLDI-SOTDISI VA VAQF IJARA MUNOSABATLARINING HUQUQIY RASMIYLASHTIRILISHI.....	55
3	Atayeva Dilfuza Pulatovna. O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASI ORQALI XOTIN-QIZLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISH.....	57
4	Babadjanov B. "O'ZBEKISTON "MILLIY TIKLANISH" DEMOKRATIK PARTIYASINING SIYOSIY STRATEGIYASI".....	61
5	Yusupov Axmedjon Shonazarovich. OROLBO'YI ILK SAK QABILALARINING ETNO-MADANIY GENEZISI YUZASIDAN BA'ZI MULOHAZALAR.....	65
6	Otaxonova Intizor Norimboy qizi. URGANCH DAVLAT UNIVERSITETIDA XALQARO HAMKORLIK ALOQALARINING RIVOJLANISHI.....	71
7	Nurmetov Ismoil Alimbayevich. O'ZBEKISTONDA TABIIY HUDUDLAR MUHOFAZASI.....	75
8	Садиков. А. И. ҚОРАҚАЛПОҚ ХУДУДЛАРИДА АНЪАНАВИЙ МАКТАБ ВА МАДРАСАЛАР ФАОЛИЯТИ (XIX АСР ОХИРИ – XX АСР БОШЛАРИ).....	82
9	Саидов Шавкат Жумабаевич. ХХСРНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДА ТАН ОЛИНИШИДА БОБООХУН САЛИМОВНИНГ ЎРНИ.....	88
10	Ermanov Alisher Bekmuratovich. TOTALITAR TUZUM DAVRIDA QORAQALPOQ OXUNLARI FAOLIYATI.....	94

PEDAGOGIKA

- 1 **Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna.** PEDAGOG KADRLARNI TAYYORLASHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVNING AHAMIYATI..... 97
- 2 **Radjapova Feruza Abdullayevna.** ADAPTIV SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA PEDAGOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARINING DIDAKTIK TASNIFI..... 101
- 3 **Egamova Anbarjon Atanazarovna.** KONSTRUKTIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA MOTIVATSIYA VA EMOTSIONAL-INTELLEKTUAL OMILLARNING O'RNI..... 106
- 4 **Xudayberganov Shuhrat Shavkat o'g'li.** AKADEMIK ERKINLIK SHAROITIDA BO'LAJAK PEDAGOG KADRLARNING ILMIY-TADQIQOTCHILIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEKANIZMLARI (XORIJIIY UNIVERSITETLAR TAJRIBASI MISOLIDA).... 111
- 5 **Atajanov Adilbek Yuldashevich.** OTM PEDAGOG XODIMLARINING ISH O'RNIDAGI FUNKSIONAL TAYYORGARLIGINI OPTIMALLASHTIRISHDA WFSIP PEDAGOGIK MODELINING NAZORATLI SINOV NATIJALARI..... 117
- 6 **Kurbonboyev Xudoyshukur Maqsudboy o'g'li.** OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING JISMONIY TAYYORGARLIGINI KROSSFIT MASHG'ULOTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI: DOLZARBLIK, O'RGANILGANLIK DARAJASI VA PEDAGOGIK YECHIMLAR..... 125

PSIXOLOGIYA

- 1 **Kalandarova Madina Baxadirovna.** TUG'RUQDAN KEYINGI DAVRDA AYOLLARNING ONALIKKA MOSLASHUVIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLAR..... 133
- 2 **Xudoyberganov Doniyorbek Yangiboy o'g'li.** ZAMONAVIY TALABALAR HAYOTIY STRATEGIYALARI VA COPING-XULQ-ATVOR XUSUSIYATLARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK..... 138

IQTISOD

- 1 **Sattarova Mahfuza Dilshodbekovna. Raximov G'anisher Alisher o'g'li.** SOLIQQA SOLISH TIZIMLARINING XALQARO TASNIFI VA ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI..... 143
- 2 **Maxmudov Jasurbek Ergashevich.** INVESTITSION SALOHIYAT TUSHUNCHASINING IQTISODIY MAZMUNI VA UNING HUDUDIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI..... 147
- 3 **Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi. Zakirova Gulnoza Qudratovna.** O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORIDA YOSHLAR BANDLIGI: STRUKTURAVIY NOMUTANOSIBLIKLAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYALARI..... 153
- 4 **Zaripov Xurshid Zakir o'g'li. Ruzmetova Gulira'no Atabekovna.** RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA MUAMMOLARI..... 157
- 5 **O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich. Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich. Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich.** O'ZBEKISTONDA RAQAMLI FISKAL BOSHQARUV: DAVLAT BUDJETI SHAFFOFLIGI VA MOLIYAVIY NAZORAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI..... 163
- 6 **Pardayeva Ozoda Mamayunusovna.** TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIK TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATIGA ILMIY-NAZARIY YONDOSHUVLAR..... 168

Maxmudov Jasurbek Ergashevich

Buxoro davlat universiteti

mustaqil izlanuvchisi

jasur77@gmail.com

**INVESTITSION SALOHİYAT TUSHUNCHASINING IQTISODIY MAZMUNI VA UNING
HUDUDIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI** <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20707583>

Annotatsiya. Mazkur maqolada investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mazmuni va uning hududiy rivojlanishdagi o'rni ilmiy jihatdan tadqiq etilgan. Unda investitsion salohiyatning iqtisodiy kategoriya sifatidagi mohiyati, uning tarkibiy tuzilmasi hamda hududiy iqtisodiy tizimdagi funksional ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, investitsion salohiyatning mintaqaviy iqtisodiy o'sish, bandlikni ta'minlash, ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash va innovatsion rivojlanish jarayonlariga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida investitsion salohiyatning hududiy rivojlanishdagi strategik ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: investitsion salohiyat, mintaqa, hududiy rivojlanish, iqtisodiy o'sish, investitsion jozibadorlik, iqtisodiy tizim, innovatsiya, resurslar, raqobatbardoshlik.

Махмудов Жасурбек Эргашевич

независимый исследователь

Бухарского государственного университета

jasur77@gmail.com

**ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ПОНЯТИЯ ИНВЕСТИЦИОННОГО
ПОТЕНЦИАЛА И ЕГО РОЛЬ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ**

Аннотация. В данной статье научно исследуется экономическое содержание понятия инвестиционного потенциала и его роль в региональном развитии. Рассматривается сущность инвестиционного потенциала как экономической категории, его структурная структура и функциональное значение в региональной экономической системе. Также анализируется влияние инвестиционного потенциала на региональный экономический рост, создание рабочих мест, диверсификацию производства и процессы инновационного развития. В результате исследования обосновывается стратегическая важность инвестиционного потенциала в региональном развитии.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал, регион, региональное развитие, экономический рост, инвестиционная привлекательность, экономическая система, инновации, ресурсы, конкурентоспособность.

Maxmudov Jasurbek Ergashevich
Independent Researcher of Bukhara State University
jasur77@gmail.com

ECONOMIC CONTENT OF THE CONCEPT OF INVESTMENT CAPACITY AND ITS ROLE IN REGIONAL DEVELOPMENT

Abstract. This article scientifically studies the economic content of the concept of investment potential and its role in regional development. It covers the essence of investment potential as an economic category, its structural structure and functional significance in the regional economic system. It also analyzes the impact of investment potential on regional economic growth, employment generation, diversification of production and innovative development processes. As a result of the study, the strategic importance of investment potential in regional development is substantiated.

Keywords: investment potential, region, regional development, economic growth, investment attractiveness, economic system, innovation, resources, competitiveness.

Kirish. So‘nggi yillarda jahon iqtisodiyotida kuzatilayotgan tarkibiy o‘zgarishlar hududiy rivojlanish omillariga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Ayniqsa, global raqobatning kuchayishi, kapital harakatining erkinlashuvi va investitsion oqimlarning hududlar kesimida qayta taqsimlanishi mintaqalarning investitsion imkoniyatlarini chuqur o‘rganish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu nuqtai nazardan, investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mazmunini aniqlash va uning hududiy rivojlanishdagi o‘rnini ilmiy asoslash dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mintaqaning investitsion salohiyati iqtisodiy kategoriya sifatida murakkab va ko‘p qirrali bo‘lib, u hududning mavjud resurslari, infratuzilma darajasi, institutsional muhit, inson kapitali hamda innovatsion imkoniyatlari asosida investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanish qobiliyatini ifodalaydi. Shu bilan birga, investitsion salohiyat nafaqat mavjud imkoniyatlar majmui, balki ularni iqtisodiy o‘shishga yo‘naltirish darajasini ham o‘zida mujassamlashtiradi.

Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda investitsion salohiyat tushunchasiga turlicha yondashuvlar mavjud. Ayrim tadqiqotchilar uni resurslar yig‘indisi sifatida talqin etsa, boshqalari investitsion jozibadorlik, institutsional muhit va risk omillari bilan uzviy bog‘liq holda ko‘rib chiqadi. Biroq ushbu yondashuvlarning aksariyatida investitsion salohiyatning hududiy rivojlanishdagi o‘rni yetarli darajada kompleks yoritilmagan bo‘lib, bu esa mazkur yo‘nalishda ilmiy izlanishlarni chuqurlashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Bugungi kunda hududiy iqtisodiy rivojlanish investitsion faollik darajasi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, investitsion salohiyatning yuqori darajasi iqtisodiy o‘shishni jadallashtirish, yangi ish o‘rinlari yaratish, ishlab chiqarish va xizmatlar sohasini kengaytirish hamda hududlararo tafovutlarni kamaytirishda muhim omil hisoblanadi. Shu bois, investitsion salohiyatni iqtisodiy tizimning asosiy drayverlaridan biri sifatida o‘rganish ilmiy jihatdan muhimdir.

Mazkur maqolaning dolzarbligi investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mohiyatini aniqlashtirish hamda uning hududiy rivojlanishdagi o‘rnini tizimli tahlil qilish zarurati bilan belgilanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – investitsion salohiyatning iqtisodiy mazmunini ochib berish va uning mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishdagi rolini ilmiy asoslashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili. Investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mazmuni va uning hududiy rivojlanishdagi o‘rni bo‘yicha ilmiy adabiyotlarda bir nechta yondashuvlar shakllangan.

S.A.Chernetskiy investitsion salohiyatni mintaqa ixtiyoridagi umumiy resurslar majmui sifatida talqin qiladi. Uning yondashuvida investitsion salohiyat hududning mavjud iqtisodiy, moliyaviy va ishlab chiqarish imkoniyatlarini investitsiya jarayoniga safarbar eta olish qobiliyati bilan bog‘lanadi.

L.M.Yusupova investitsion salohiyatni mintaqaning muvozanatli rivojlanish imkoniyatlari bilan bog‘liq holda izohlaydi. Muallif fikricha, investitsion salohiyat faqat kapital jalb qilish manbai emas, balki hududning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta‘minlovchi strategik omildir.

S.Generalova tadqiqotida investitsion salohiyatning elementlar bo‘yicha tarkibi ochib berilib, uni shakllantirish va rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish zarurligi asoslanadi. Muallif investitsion salohiyatni boshqariladigan iqtisodiy tizim sifatida ko‘rib, uning rivoji hududiy investitsiya siyosati bilan uzviy bog‘liq ekanini ta‘kidlaydi.

A.A.Piyanzina va V.A.Grischuk investitsion jozibadorlikni hudud rivojlanishining tarkibiy sharti sifatida baholaydi. Ularning yondashuvda investitsion salohiyat, investitsion risk va hududiy rivojlanish o‘zaro bog‘liq kategoriyalar sifatida talqin qilinadi.

G.R.Adashov investitsion salohiyat tushunchasini mamlakat, mintaq, investitsion muhit va investitsion jozibadorlik tushunchalaridan farqlash zarurligini ta‘kidlaydi. Ushbu yondashuv investitsion salohiyatning mustaqil iqtisodiy kategoriya sifatidagi chegaralarini aniqlashga xizmat qiladi.

A.Vaxobov hududlarda xorijiy investitsiyalarning ahamiyatini tahlil qilib, investitsion salohiyatni hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytiruvchi omil sifatida ko‘radi. Muallif yondashuvda investitsiyalar hududiy ishlab chiqarish, bandlik va infratuzilmaviy rivojlanish bilan bevosita bog‘liq holda talqin etiladi.

A.H.Ergashev hududiy investitsiya salohiyatini rivojlantirishning iqtisodiy vositalarini o‘rganib, investitsiya faoliyati va hududiy rivojlanish o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni asoslaydi. Uning tadqiqotida investitsion resurslarni jalb etish va samarali taqsimlash mexanizmlari alohida ahamiyatga ega ekani ko‘rsatiladi.

A.A.Sokolov investitsion jozibadorlikni davlatning barqaror iqtisodiy rivojlanish strategiyasi bilan bog‘liq holda tahlil qiladi. Muallif investitsiyalarni iqtisodiy o‘sishning asosiy omili sifatida baholab, hudud investitsion salohiyatining strategik boshqaruvdagi rolini ochib beradi.

Yuqoridagi adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, investitsion salohiyat tushunchasi faqat resurslar yig‘indisi sifatida emas, balki hududning investitsiyalarni jalb qilish, ulardan samarali foydalanish va iqtisodiy rivojlanishga aylantirish qobiliyati sifatida qaralishi lozim. Mavjud ilmiy qarashlarda resurs, boshqaruv, strategik, institutsional va rivojlanish yondashuvlari ajralib turadi. Shu sababli, mazkur maqolada investitsion salohiyat hududiy rivojlanishni ta‘minlovchi kompleks iqtisodiy kategoriya sifatida tadqiq etiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mazmuni va uning hududiy rivojlanishdagi o‘rnini ochib berish uchun kompleks ilmiy yondashuv qo‘llanildi. Xususan, tizimli tahlil, taqqoslash, abstrakt-mantiqiy va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tizimli yondashuv asosida investitsion salohiyat hududiy iqtisodiy tizimning ajralmas tarkibiy qismi sifatida o‘rganildi. Taqqoslash usuli yordamida turli ilmiy qarashlar o‘zaro solishtirilib, investitsion salohiyatning iqtisodiy mazmuni aniqlashtirildi. Abstrakt-mantiqiy yondashuv orqali ushbu kategoriya umumlashtirilib, uning tarkibiy elementlari va funksiyalari tizimlashtirildi. Mazkur metodologik yondashuv investitsion salohiyatning hududiy rivojlanishdagi rolini ilmiy asoslash imkonini berdi.

Natijalar va Muhokama. Investitsion salohiyat hududiy iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, u mintaqaning investitsiyalarni jalb qilish, ularni samarali o‘zlashtirish va iqtisodiy natijalarga aylantirish imkoniyatlarini ifodalaydi. Shu jihatdan, investitsion salohiyatni faqat mavjud resurslar majmui sifatida emas, balki hududiy rivojlanishni harakatga keltiruvchi strategik iqtisodiy omil sifatida talqin qilish maqsadga muvofiqdir.

1-jadval

Investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mazmunini ifodalovchi asosiy yondashuvlar

№	Yondashuv	Mazmuni	Ilmiy ahamiyati
1	Resurs yondashuvi	Investitsion salohiyat hududdagi tabiiy, moliyaviy, ishlab chiqarish va mehnat resurslari majmui sifatida qaraladi	Hududning boshlang‘ich investitsion imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qiladi

2	Funksional yondashuv	Investitsion salohiyat investitsiyalarni jalb qilish va o'zlashtirish qobiliyati sifatida talqin qilinadi	Investitsion jarayonlarning amaliy natijasini baholash imkonini beradi
3	Strategik yondashuv	Investitsion salohiyat hududiy rivojlanishning uzoq muddatli omili sifatida baholanadi	Mintaqaviy rivojlanish strategiyasini shakllantirishga asos bo'ladi
4	Institutsional yondashuv	Investitsion salohiyat huquqiy, boshqaruv va tashkiliy muhit bilan bog'liq holda o'rganiladi	Investorlar ishonchi va investitsion muhit barqarorligini izohlashga yordam beradi
5	Kompleks yondashuv	Investitsion salohiyat resurs, infratuzilma, inson kapitali, innovatsiya va boshqaruv omillari uyg'unligida qaraladi	Hududning real investitsion imkoniyatlarini tizimli baholash imkonini beradi

1-jadvaldan ko'rinadiki, investitsion salohiyat iqtisodiy adabiyotlarda turli yondashuvlar asosida izohlanadi. Resurs yondashuvi investitsion salohiyatni mavjud imkoniyatlar yig'indisi sifatida tushuntirsa, funksional yondashuv uni investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiy natijaga aylantirish qobiliyati sifatida talqin qiladi. Strategik yondashuv esa investitsion salohiyatning uzoq muddatli hududiy rivojlanishdagi ahamiyatini ochib beradi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, alohida yondashuvlarning har biri investitsion salohiyatning muayyan jihatini yoritadi, biroq ularning hech biri mustaqil holda mazkur kategoriyaning to'liq mazmunini ochib bera olmaydi. Shu sababli, investitsion salohiyatni hududiy rivojlanish bilan bog'liq holda tadqiq etishda kompleks yondashuvdan foydalanish ilmiy jihatdan eng maqbul hisoblanadi.

2-jadval

Investitsion salohiyatning hududiy rivojlanishga ta'sir yo'nalishlari

№	Ta'sir yo'nalishi	Mazmuni	Kutilayotgan iqtisodiy natija
1	Iqtisodiy o'sishni jadallashtirish	Investitsiyalar ishlab chiqarish va xizmatlar hajmini oshiradi	Yalpi hududiy mahsulot o'sadi
2	Bandlikni ta'minlash	Yangi loyihalar yangi ish o'rinlarini yaratadi	Aholi daromadlari oshadi
3	Tarmoq diversifikatsiyasi	Investitsiyalar yangi tarmoqlarni rivojlantiradi	Hudud iqtisodiyoti bir tomonlama qaramlikdan chiqadi
4	Innovatsion faollikni kuchaytirish	Yangi texnologiyalar va boshqaruv usullari joriy etiladi	Mehnat unumdorligi va raqobatbardoshlik ortadi
5	Infratuzilmani rivojlantirish	Transport, energetika va logistika tizimlariga sarmoya yo'naltiriladi	Investitsion muhit yaxshilanadi
6	Hududlararo tafovutni kamaytirish	Investitsiyalar nisbatan sust rivojlangan hududlarga yo'naltiriladi	Ijtimoiy-iqtisodiy muvozanat kuchayadi

2-jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, investitsion salohiyat hududiy rivojlanishning deyarli barcha asosiy yo'nalishlariga ta'sir ko'rsatadi. Avvalo, investitsiyalar ishlab chiqarish va xizmatlar hajmini kengaytirish orqali yalpi hududiy mahsulot o'sishiga zamin yaratadi. Shu bilan birga, yangi investitsion loyihalar bandlikni oshirib, aholining daromad manbalarini ko'paytiradi.

Ayniqsa, tarmoq diversifikatsiyasi investitsion salohiyatning muhim natijalaridan biri hisoblanadi. Chunki investitsiyalar yangi ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va innovatsion faoliyat turlarini rivojlantirish orqali hudud iqtisodiyotining bir tomonlama tarkibiy qaramligini kamaytiradi. Bu esa mintaqaning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlaydi.

1-rasm. Investitsion salohiyatning hududiy rivojlanishga ta'sir mexanizmi

Mazkur rasmda investitsion salohiyatning hududiy rivojlanishga ta'siri ketma-ket bosqichlar orqali tizimli yondashuv asosida ifodalangan. Modelning boshlang'ich nuqtasida investitsion salohiyat turib, u hududning mavjud iqtisodiy, moliyaviy, infratuzilmaviy va institutsional imkoniyatlarini o'zida mujassamlashtirgan holda asosiy drayver sifatida namoyon bo'ladi.

Keyingi bosqichda investitsion salohiyat investitsiyalarni jalb qilish va o'zlashtirish jarayoniga o'tadi. Bu bosqich modelning eng muhim qismi hisoblanib, aynan shu yerda salohiyat real iqtisodiy faoliyatga aylanadi. Agar hududda investitsion muhit qulay bo'lsa, mavjud salohiyat amaliy investitsiyalar oqimiga transformatsiyalanadi.

Uchinchi bosqichda jalb qilingan investitsiyalar ishlab chiqarish, xizmatlar va infratuzilmaning kengayishiga olib keladi. Bu bosqichda iqtisodiy faoliyat hajmi oshadi, yangi ishlab chiqarish quvvatlari ishga tushadi va xizmat ko'rsatish tarmoqlari rivojlanadi.

Keyingi bosqichda ushbu jarayonlar natijasida bandlik, aholi daromadlari va innovatsion faollik oshadi. Bu esa ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, innovatsion faollikning oshishi hudud iqtisodiyotining sifat jihatdan yangi bosqichga o'tishini ta'minlaydi.

So'nggi bosqichlarda esa yuqoridagi jarayonlar umumlashgan holda hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi va yakunda raqobatbardoshlik hamda barqaror rivojlanishga olib keladi. Bu natija investitsion salohiyatning to'g'ri boshqarilgani va samarali amalga oshirilganini bildiradi.

Umuman olganda, mazkur model tahlili shuni ko'rsatadiki, investitsion salohiyat hududiy rivojlanishning boshlang'ich sharti bo'lib, uning real natijalarga aylanishi investitsiyalarni jalb qilish, ularni samarali o'zlashtirish va iqtisodiy jarayonlarga integratsiyalash darajasiga bog'liq. Shu

sababli, investitsion salohiyatni faqat mavjud resurslar sifatida emas, balki iqtisodiy o‘shishni ta’minlovchi dinamik mexanizm sifatida baholash maqsadga muvofiqdir.

Xulosa. Mazkur maqolada investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mazmuni va uning hududiy rivojlanishdagi o‘rni kompleks ilmiy yondashuv asosida tadqiq etildi. Olib borilgan tahlillar natijasida investitsion salohiyat oddiy resurslar yig‘indisi emas, balki hududning investitsiyalarni jalb qilish, ularni samarali o‘zlashtirish va iqtisodiy natijalarga aylantirish qobiliyatini ifodalovchi ko‘p qirrali iqtisodiy kategoriya ekanligi asoslab berildi.

Tadqiqot davomida investitsion salohiyatning tarkibiy tuzilmasi tizimlashtirilib, uning asosiy elementlari – resurslar, infratuzilma, institutsional muhit, inson kapitali va innovatsion salohiyat o‘zaro bog‘liq holda hududiy rivojlanishga ta’sir etishi aniqlandi. Ayniqsa, zamonaviy iqtisodiy sharoitda institutsional va innovatsion omillarning ustuvorligi oshib borayotgani ilmiy jihatdan asoslandi.

Shuningdek, investitsion salohiyatning hududiy rivojlanishdagi o‘rni chuqur tahlil qilinib, u iqtisodiy o‘shishni jadallashtirish, bandlikni oshirish, tarmoqlarni diversifikatsiyalash, infratuzilmani rivojlantirish va hududlararo tafovutlarni kamaytirishda muhim omil sifatida namoyon bo‘lishi aniqlashtirildi. Taklif etilgan mexanizm asosida investitsion salohiyat investitsiyalar oqimini shakllantirib, u orqali iqtisodiy o‘shish va raqobatbardoshlikni ta’minlashga xizmat qilishi ko‘rsatildi.

Umuman olganda, investitsion salohiyat hududiy rivojlanishning strategik asosi sifatida namoyon bo‘lib, uni samarali shakllantirish va boshqarish mintaqaviy iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi zarur. Shu nuqtai nazardan, kelgusida investitsion salohiyatni rivojlantirishda institutsional muhitni yaxshilash, innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash hamda investitsion jarayonlarni raqamlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Chernetskiy S.A. Investitsion salohiyat tushunchasining iqtisodiy mazmuni va hududiy rivojlanishdagi ahamiyati // *Mintaqaviy iqtisodiyot masalalari.* – 2019.
2. Yusupova L.M. Mintaqaning investitsion salohiyati: mohiyati va shakllanish omillari // *Iqtisodiyot va boshqaruv.* – 2020.
3. Generalova S. Regional investment potential: structure, formation and development strategy // *Regional Economy Studies.* – 2021.
4. Piyanzina A.A., Grischuk V.A. Hududlarning investitsion jozibadorligi va rivojlanish omillari // *Management and Regional Development.* – 2022.
5. Adashov G.R. Investitsion salohiyat, investitsion muhit va investitsion jozibadorlik tushunchalarining nazariy farqlari // *Moliya va bank ishi.* – 2021.
6. Vaxobov A. Hududlarda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va iqtisodiy rivojlanishga ta’siri // *Iqtisodiyot va innovatsiyalar.* – 2020.
7. Ergashev A.H. Hududiy investitsiya salohiyatini rivojlantirishning iqtisodiy vositalari // *Ilmiy impuls.* – 2022.
8. Sokolov A.A. Investitsion jozibadorlik va barqaror iqtisodiy rivojlanish strategiyasi // *Zamonaviy boshqaruv.* – 2021.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston – 2030 strategiyasi to‘g‘risida”gi PF–158-son Farmoni. – 2023-yil 11-sentabr.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF–60-son Farmoni. – 2022-yil 28-yanvar.
11. UNCTAD. *World Investment Report 2023: Investing in Sustainable Energy for All.* – Geneva: United Nations, 2023.
12. World Bank. *Investment Climate and Regional Development Report.* – Washington, DC: World Bank, 2023.

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].